

Kritériá prioritizácie financovania obnovy budov v rámci opatrenia 2.1.2. „Znižovanie energetickej náročnosti budov“¹ Programu Slovensko 2021 – 2027 (návrhy a odporúčania)

Priority a konkrétne hodnoty pre dosiahnutie kritérií by mali byť založené na podrobnejších analýzach. Kritériá by mali brať do úvahy:

TYP (KATEGÓRIU) BUDOV: Bytové domy a verejné budovy (iba administratívne, školské a zdravotnícke).

VYUŽÍVANOSŤ/POTREBU BUDOV: Je dôležité, aby sa verejná podpora sústredila iba na podporu obnovy tých budov, ktorých funkcia je životne dôležitá pre obyvateľov samosprávy alebo regiónu v horizonte najbližších 30 rokov (napr. materské školy, domy pre seniorov, zdravotné strediská, budovy na vzdelávanie, úrady atď.). Zároveň je dôležité garantovať ich maximálne využitie a predchádzať dotovanej obnove budov s iba občasnou alebo sezónnou prevádzkou.

KLIMATICKÉ PODMIENKY: Podpora by sa mala sústrediť najmä na chladnejšie lokality, v ktorých je úspora vyššia a investícia nákladovo efektívnejšia. Štandardné klimatické podmienky pre všetky obce sú definované v STN EN ISO 13790/NA:2008.

DOSIAHNUTIE ÚSPOR: Revízia Smernice o EHB navrhuje zaviesť Minimálne štandardy energetickej hospodárnosti (MEPS – Minimum Energy Performance Standards), čo je systém povinného zníženia energetickej náročnosti, povinnosť obnovy pre postupné vyradovanie najhorších budov z trhu. Podľa tohto návrhu členské štáty budú musieť určiť 15 % energeticky najhorších budov, pre ktoré bude platiť povinnosť obnovy v rokoch 2027 – 2033 pre určité aktivity (napr. pre predaj, prenájom). Tieto budovy by mali mať absolútnu prioritu.

Výberom energeticky horších budov je možné dosiahnuť vyššie úspory s približne rovnakou investíciou. Energetický efekt rovnakých investičných nákladov na výmenu okien alebo zateplenia obvodového plášťa rastie s klesajúcou kvalitou tepelno-technických parametrov budovy v pôvodnom stave a chladnejšími klimatickými podmienkami.

- 1) V návrhu revízie Smernice o EHB (návrh z 15. decembra 2021) sa **hlbková obnova definuje ako obnova do úrovne budovy s takmer nulovou potrebou energie (NZEB)** pred r. 2030 a od 1. 1. 2030 na budovu s nulovými emisiami (**ZEB**). Obnova by mala byť vždy do úrovne NZEB podľa Vyhl. 364/2012 Z.z. pre primárnu energiu a pre tepelnú ochranu budov do úrovne odporúčaných hodnôt podľa STN 73 0540-2+Z1+Z2:2019 (nie do úrovne minimálnej požiadavky, ktorá je dnes rovnaká ako od r. 2016). Obnova môže byť postupná (napríklad len okná, len zateplenie, len strecha), ale **vždy do najlepšej úrovne**. Zohľadnené by malo byť vhodné poradie (tepelná ochrana vždy ako prvá, výmena okien pred zateplením), preto je vhodné požadovať cestovnú mapu obnovy (bod 4). Požiadavka na úsporu primárnej energie v % je zavádzajúca, pretože napríklad zmenou z elektrického vykurovania (PEF =2,2) na plyn (PEF=1,1) sa okamžite ušetrí takmer 50 % primárnej energie.
- 2) **Pre hlbkovú obnovu** na úroveň NZEB alebo ZEB by malo byť zároveň kritériom dosiahnutie úspory min. 50 % celkovej dodanej energie – t.j. finálnej energie vrátane strát pri výrobe tepla. Táto podmienka zabezpečí, aby sa financovanie sústredilo na obnovu energeticky najhorších budov a aby bol energetický efekt vynaložených prostriedkov čo najvyšší. Stále platí podmienka 1, teda obnova na maximálnu úroveň, aj keď sa neurobí komplexná obnova. Požiadavka na primárnu energiu a podiel OZE je už obsiahnutá v podmienke 1.
- 3) **Čiastková obnova** pozostávajúca z kombinácie len niekoľkých krokov by mala **vždy zahŕňať ako prvú tepelnú ochranu**, ktorou sa zníži potreba tepla na vykurovanie minimálne o 50 % **pre najhoršie budovy** (pre určené energetickej triedy, napr. od triedy D). V prípade lepších budov alebo po už čiastočnej obnove

¹ Cieľ politiky 2, PRIORITA 2P1 Energetická efektívnosť a dekarbonizácia; špecifický cieľ RSO2.1 Podpora energetickej efektívnosti a znižovania emisií skleníkových plynov.

(podľa energetickej triedy, napr. B, C) by sa mala dosiahnuť minimálne úspora 50 % primárnej energie alebo určitý minimálny podiel OZE na potrebe energie (napr. 50 %).

- 4) V prípade čiastkovej obnovy (ak budova nedosiahne úroveň NZEB), by mal byť vždy spracovaný **Pasport obnovy budovy/Cestovná mapa k obnove budovy** – plán postupnej obnovy krok za krokom pre dosiahnutie úrovne NZEB/ZEB so zohľadnením životnosti prvkov a správnym načasovaním obnovy/výmeny. Týmto by sa preukázalo, že budova po celkovej obnove, po realizácii ďalších krokov v budúcnosti, dosiahne úroveň NZEB a úspora bude min. 50 % celkovej dodanej energie. Aj na budovu, ktorú nie je technicky, funkčne a ekonomicky možné obnoviť na úroveň NZEB, je možné dostať podporu, ak to projektant dostatočne zdôvodní.
- 5) V prípade požiadavky na nový zdroj pre budovu napojenú na centrálnu zásobovacie teplo (CZT) je potrebné dodržiavať platné predpisy na odpojenie od CZT a preukázať výpočtom v projektovom energetickom hodnotení, že po navrhovanom zlepšení tepelnej ochrany (zateplenie, výmena okien) bude primárna energia s novým zdrojom tepla nižšia ako s pôvodným zdrojom (CZT). Pre výpočet primárnej energie pre CZT sa odporúča použiť faktor primárnej energie podľa tabuľky v prílohe č. 2 Vyhl. 364/2012 Z.z., nie výpočtom podľa Vyhl. č. 308/2016 Z. z.

Miera spolufinancovania z verejných fondov by mala závisieť od dosiahnutej úspory energie.

ENERGETICKÚ CHUDOBU/REGIONÁLNE DISPARITY: Obnova najhorších budov prinesie ich vlastníkom nemalé ročné úspory nákladov, ktoré by mali byť motiváciou k obnove. Bariérou sú väčšinou vstupné investičné náklady. Preto aj bezúročný úver bude pri vhodnom výbere budovy (s dostatočnou dosiahnuteľnou úsporou energie) pre vlastníkov motivačný.

Vhodné by bolo stanoviť hranicu úspor, od ktorej už bude obnova budovy tak nákladovo efektívna, že bezúročný úver bude postačujúci a motivačný sám osebe. Do tejto úrovne by mala byť poskytovaná aj dotácia. Automatické poskytovanie dotácií bez zohľadňovania nákladovej efektívnosti obnovy budov by prijímateľom vytváralo zisk a neumožnilo by naplno využiť celý energetický a emisný potenciál alokácie vyčlenenej na opatrenie 2.1.2. (Ako prechodné riešenie sa odporúča uplatniť kombináciu bezúročného úveru a grantu do výšky 50 % investície.)

Keďže predmetom podpory v rámci opatrenia 2.1.2. je obnova bytových domov a verejných budov, namiesto kritéria zohľadňujúceho príjmy individuálnych vlastníkov budov by sa na prioritizáciu podpory zo sociálno-ekonomického hľadiska malo použiť kritérium zohľadňujúce regionálne disparity. Zvýhodnené by mali byť regióny v rámci okresov zapísaných v zozname najmenej rozvinutých okresov.

PREUKAZOVANIE:

- 1) Energetický certifikát **pred a po obnove**.
- 2) **Projektové energetické hodnotenie** – odborné stanovisko preukazujúce predpokladanú úsporu a energetický efekt plánovanej obnovy budovy.
- 3) **Pasport obnovy budovy/Cestovná mapa k obnove** (BRP – Building renovation passport/RR – Renovation Roadmap) – plán postupnej obnovy krok za krokom pre dosiahnutie NZEB/ZEB povinný pre finančné stimuly (ako príloha k projektovému energetickému hodnoteniu).
- 4) **Nameraná spotreba** energie pred a po obnove. Potvrdenie predpokladanej vypočítanej úspory nameranou spotrebou (upravenou na štandardné klimatické podmienky a štandardný spôsob užívania). Potvrdenie výpočtu nameranou spotrebou predpokladá aj revízia smernice o EHB.
- 5) **Funkčný audit** – analýza potreby obnovy budovy pre obec/mesto/región a plán jej využívania.